

การพัฒนาประสิทธิภาพในการบังคับคดีแพ่ง
ตามแนวคิดในการเยียวยาความเสียหายทางเศรษฐกิจ

The Development of Civil Legal Execution Efficacy Concerning Economic Loss
Compensation

คณิน วงศ์ใหญ่ (Kanin Wongyai)¹

จรัล เล็งวิทยา (Jarul Lengvittaya)²

สมเกียรติ วรปัญญาอนันต์ (Somkiat Worapunyanun)³

¹นักศึกษาลัทธิศาสตรนิพนธ์บัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง

PhD Candidate, Doctor of Law, Ramkhamhaeng University

²รองศาสตราจารย์, ³รองศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

Assoc. Prof., Assoc. Prof. Dr., Dissertation Advisor

Email: kaninwongyai@gmail.com

Received: 1 December 2021

Revised: 13 December 2021

Accepted: 14 December 2021

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นบทความวิจัยที่กำหนดวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อ (1) ศึกษากฎหมาย แนวคิดและทฤษฎีในการบังคับคดีแพ่ง (2) ศึกษาสภาพปัญหากฎหมายและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาประสิทธิภาพในการบังคับคดีแพ่งตามแนวคิดในการเยียวยาความเสียหายทางเศรษฐกิจ (3) ศึกษาเชิงเปรียบเทียบกฎหมายและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาประสิทธิภาพในการบังคับคดีแพ่งตามแนวคิดในการเยียวยาความเสียหายทางเศรษฐกิจระหว่างของไทยกับต่างประเทศ (4) ร่างกฎหมายเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการบังคับคดีแพ่งตามแนวคิดในการเยียวยาความเสียหายทางเศรษฐกิจ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย การวิจัยเชิงเอกสาร การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและการสนทนากลุ่ม โดยมีประชากรผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้มีส่วนได้เสียซึ่งส่วนร่วมในการบังคับคดีที่แตกต่างกัน

ผลการวิจัยพบว่า กฎหมายบังคับคดียังมีสภาพปัญหาได้มีการพัฒนาประสิทธิภาพในการบังคับคดีแพ่งให้เหมาะสมตามแนวคิดในการเยียวยาความเสียหายทางเศรษฐกิจ โดยการบังคับคดียังมีได้

คณิน วงศ์ใหญ่ จรัส เล็งวิทยา และสมเกียรติ วรรณญาณันต์

ดำเนินการแบบรัฐสวัสดิการที่รัฐนอกจากมีหน้าที่ดูแลสวัสดิการของประชาชนในเรื่องความยุติธรรมแล้ว รัฐจะต้องดำเนินการให้กระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพด้วย รัฐจะมีหน้าที่ดำเนินการบังคับคดีให้สำเร็จ การบังคับคดีมิใช่เรื่องการขวนขวายของกลุ่มความเท่านั้น เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศแล้ว พบว่ากฎหมายบังคับคดียังไม่มีมาตรการที่มีประสิทธิภาพ ไม่ว่าด้านการเข้าถึงข้อมูล การกำหนดโทษที่เหมาะสม ประกอบกับกฎหมายกำหนดให้สถานะของเจ้าพนักงานบังคับคดีเป็นเจ้าหน้าที่ศาล มิได้เป็นผู้ใช้อำนาจกึ่งตุลาการที่มีอิสระและยังไม่มีกฎหมายเปิดช่องให้มีเจ้าพนักงานเอกชนวิชาชีพได้ อีกทั้งยังมีปัญหาในเรื่องคดีย้อนกลับไปที่ศาลได้โดยไม่จำเป็นอีกด้วย

คำสำคัญ: บังคับคดี, นิติเศรษฐศาสตร์, ประสิทธิภาพ

Abstract

This research article is composed of four main objectives. Firstly, it is the study of laws, concepts, theories concerning civil litigation. Secondly, it focuses on a controversial issue with regard to the development of civil legal execution under the notion of the recovery for pure economic loss. Thirdly, it is the comparative study of the recovery for pure economic loss between Thailand and other countries. Fourthly, it is necessary to draft a law in order to increase the level of effectiveness of the recovery for pure economic loss. Researcher uses a qualitative method for collecting data, e.g. documentary research, in-depth interviews to all involved stakeholders in civil legal execution processes.

The research outcome has found that there are still some problematic issues concerning the civil legal execution efficacy under the notion of the recovery for pure economic loss. Legal execution processes are not operated under the state welfare system. The welfare system provides responsibility and duty to a state not only providing justice but also increasing a level of effectiveness of judicial processes. The state shall guarantee the achievement of the legal execution operation. The legal execution does not solely belong to litigants' responsibility. Compared with other countries domestic laws, Thai legal execution processes do not provide any effective legal measures for accessing information, the appropriateness of legal punishment, and how to avoid an unnecessary matter of sending back a case to a court for further inquisition.

Keywords: Legal execution, Law and economics, Efficiency

บทนำ

“การบังคับคดีแพ่ง” ตามธรรมเนียมเป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดความขัดแย้งกัน ในระหว่างบุคคลสองฝ่ายคือ “เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา” ซึ่งต้องการได้รับชำระหนี้ และ “ลูกหนี้ตามคำพิพากษา” ซึ่งไม่ประสงค์หรือไม่มีความสามารถที่จะชำระหนี้ ทำให้รัฐมีหน้าที่ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการบังคับคดีโดยแสดงออกมาในรูปกฎหมาย โดยการดำเนินการของหน่วยงานรัฐหลายส่วนประกอบด้วย ศาล เจ้าพนักงานบังคับคดี อีกทั้งยังมีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น

ทั้งนี้เป็นเรื่องยากที่การดำเนินการบังคับคดีจะกระทำได้อย่างอ่อนโยน นุ่มนวล เนื่องจากคำพิพากษาของศาลนั้น มิได้มีผลโดยพลัน แต่คู่ความฝ่ายที่ชนะคดีจะต้องดำเนินการต่อไปเอง ซึ่งผู้ที่มีความสำคัญในกระบวนการบังคับคดีนี้ คือ กรมบังคับคดี และเจ้าพนักงานบังคับคดี อย่างไรก็ตามกระบวนการบังคับคดีจะต้องดำเนินการให้สำเร็จอย่างเหมาะสมและดำเนินการภายในระยะเวลาที่สมควรด้วย (European Commission on the Efficiency of Justice, 2014, p. 405) เมื่อพิจารณาวัตถุประสงค์ของการฟ้องคดีแพ่งนั้น เจ้าหนี้ตามคำพิพากษามีได้ดำเนินการเพียงเพื่อจะได้รับคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลเท่านั้น แต่วัตถุประสงค์แท้จริงของเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา คือ การที่เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ อย่างถูกต้อง รวดเร็ว ดังสุภาษิตกฎหมายที่ว่า “ความยุติธรรมที่ล่าช้าคือความไม่ยุติธรรม” (Justice Delayed is Justice Denied) หากเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาไม่ได้รับการชำระหนี้หรือได้รับชำระหนี้ล่าช้าก็อาจทำให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจระดับมหภาคได้ เนื่องจากเจ้าหนี้ก็เป็นบุคคลหนึ่งในวงจรธุรกิจด้วย เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาจึงมีบทบาทอื่น ซึ่งจะมีผลกระทบเป็นลูกโซ่ต่อผู้อื่น หากกระบวนการบังคับคดีไม่สามารถเยียวยาความเสียหายทางเศรษฐกิจแก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว เศรษฐกิจทั้งระบบจะได้รับผลร้าย ซึ่งหากปัญหาที่มีความรุนแรงมากขึ้น ดังที่เกิดวิกฤตการณ์ต้มยำกุ้งขึ้นในปี พ.ศ. 2540 ที่สถาบันการเงินและธุรกิจต่างเกิดความเสียหาย หรือล้มละลาย เนื่องจากไม่มีทรัพยากรทางการเงินมาหล่อเลี้ยงธุรกิจ (รังสรรค์ ชนะพรพันธุ์, 2540, บทนำ) เห็นได้ว่าประสิทธิภาพของการบังคับคดีมิได้ส่งผลต่อเฉพาะเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาและลูกหนี้ตามคำพิพากษาเท่านั้น ยังส่งผลต่อเศรษฐกิจโดยรวมด้วย (คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2560, หน้า 67) อีกในทางหนึ่งการดำเนินการกระบวนการบังคับคดีจะต้องดำเนินการโดยเคารพสิทธิเสรีภาพของบุคคล และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ซึ่งเป็นหลักพื้นฐานของสังคมที่มีการปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย ภายใต้หลักนิติธรรม (Rule of Law) มิให้ถูกละเมิดโดยบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือโดยบุคคลหรือองค์กรของรัฐเอง (กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, 2544, หน้า 16) การดำเนินการบังคับคดีต้องดำเนินการตามที่จำเป็น ไม่คุกคาม ละเมิดสิทธิ ตลอดจนชื่อเสียงและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของลูกหนี้ตามคำพิพากษาด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากฎหมาย แนวคิด และทฤษฎีในการบังคับคดีแพ่ง
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหากฎหมายและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาประสิทธิภาพในการบังคับคดีแพ่งตามแนวคิดในการเยียวยาความเสียหายทางเศรษฐกิจ
3. เพื่อศึกษาเชิงเปรียบเทียบกฎหมายและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาประสิทธิภาพในการบังคับคดีแพ่งตามแนวคิดในการเยียวยาความเสียหายทางเศรษฐกิจระหว่างของไทยกับต่างประเทศ
4. เพื่อร่างกฎหมายเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการบังคับคดีแพ่งตามแนวคิดในการเยียวยาความเสียหายทางเศรษฐกิจของไทย

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มีขอบเขตการศึกษาถึงแนวคิดและวิวัฒนาการของบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประสิทธิภาพในการบังคับคดีแพ่ง โดยศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศอังกฤษ, ประเทศสหรัฐอเมริกา, ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส, ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี รวมถึงแนวคิดขององค์กรระหว่างประเทศ, องค์กรวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ที่ประชุมระหว่างประเทศเรื่องการบังคับคดีแพ่ง, คณะกรรมาธิการยุโรปในประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรม (European Commission on the Efficiency of Justice), ธนาคารโลก (World Bank) พร้อมทั้งศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบังคับคดีแพ่ง ได้แก่ ปัญหาของกฎหมายกระบวนการบังคับคดีและบุคลากรในการบังคับคดี

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาประสิทธิภาพของกระบวนการบังคับคดีแพ่งตามแนวคิดการเยียวยาความเสียหายทางเศรษฐกิจ เป็นการศึกษากฎหมาย แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาประสิทธิภาพในการบังคับคดีแพ่ง เพื่อพัฒนากฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง รวมถึงระเบียบข้อบังคับอื่นๆ ให้ทันสมัยและเหมาะสมมาก อันเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับคดีแพ่ง โดยใช้องค์ความรู้เศรษฐศาสตร์วิเคราะห์ว่าด้วยกฎหมาย ประกอบกับองค์ความรู้ทางวิธีการวิจัยและสถิติเพื่อให้ทราบสถิติในการบังคับคดี และนำข้อมูลมาวิเคราะห์และประมวลผลต่อไปด้วย อนึ่งผู้วิจัยกำหนดวัตถุประสงค์และขอบเขตการวิจัยเฉพาะในส่วนการบังคับคดีแพ่งเท่านั้น

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเป็นการศึกษาวิจัยที่เน้นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการ
1. ค้นคว้าเอกสาร (Documentary Research) 2. การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) 3. การประชุม
สนทนากลุ่ม (Focus Group)

ผลการวิจัย

แนวคิดเดิมที่กฎหมายเป็นเรื่องของความถูกต้องเป็นสิ่งสำคัญ เป็นบังคับคดีก็จะเป็นเรื่องของขั้นตอนที่มีความถูกต้องตามกฎหมาย และการบังคับคดีเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่และลูกหนี้ตามคำพิพากษาเองที่จะต้องดำเนินการให้เสร็จสิ้น แต่เนื่องจากเศรษฐกิจมีการเปลี่ยนแปลงและเติบโตอย่างรวดเร็ว จึงส่งผลให้การบังคับคดีมีใช้เรื่องขั้นตอนตามกฎหมายเพียงอย่างเดียว แต่รวมถึงจะต้องเป็นการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพ ปัจจุบันจึงได้มีการเปลี่ยนแปลงแนวคิดดั้งเดิมของวิธีพิจารณาความแพ่ง จากวิธีพิจารณาแบบเอกชนนิยม เปลี่ยนสู่แนวคิดแบบรัฐสวัสดิการ ซึ่งมองว่านอกจากรัฐมีหน้าที่ดูแลสวัสดิการของประชาชนในเรื่องความยุติธรรมแล้ว รัฐจะต้องดำเนินการให้กระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพด้วยการศึกษากระบวนการยุติธรรมสากลพบว่า มีองค์กรสหภาพสากลของเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรม (International Union of Judicial Officer หรือ UIHO) ได้มีแนวทางพัฒนาระบบกฎหมายวิธีพิจารณาภายในประเทศสมาชิกและอนุสัญญาระหว่างประเทศ และเสนอแนะแนวคิด โครงการทดลองจนความคิดริเริ่มที่จะช่วยยกระดับความเป็นอิสระของเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประสิทธิภาพในการบังคับคดี และได้จัดทำร่างประมวลกฎหมายของโลกว่าด้วยการบังคับคดี (The Global Code of Enforcement) ซึ่งกำหนดเงื่อนไขและวิธีการเพื่อให้การบังคับคดีมีประสิทธิภาพ อีกทั้งแนวทางของหน่วยงานระดับโลก เช่น สหภาพยุโรป โดย European Commission on the Efficiency of Justice (CEPEJ) และธนาคารโลก (World Bank) ก็มีแนวทางและมีการสนับสนุนให้กระบวนการบังคับคดีมีประสิทธิภาพ เช่นกัน การพิจารณาเรื่องประสิทธิภาพนั้น ศาสตร์ที่จะนำมากำหนดนโยบายรัฐร่วมกับนิติศาสตร์ นั่นก็คือ หลักเศรษฐศาสตร์ โดยความเสียหายที่เกิดขึ้นมิได้มองในด้านกฎหมายเรื่องเดียว แต่พิจารณาตามหลักเศรษฐศาสตร์ ถือเป็นต้นทุนในการผลิต ที่ไม่ได้มีเฉพาะต้นทุนที่เป็นตัวเงินเท่านั้น ยังมีความเสียหายอื่น คือ ผลต่อสังคม เช่นการนำเงินของรัฐเข้าแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ หรือผลต่อการเสียโอกาสทางธุรกิจ ก็ถือเป็นความเสียหายเช่นเดียวกัน (มุสดี นิลสมักร, 2557, หน้า 93-108) เมื่อพิจารณาประสิทธิภาพของการบังคับคดีของประเทศไทยแล้ว พบว่ายังมีได้ดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และผลของการบังคับคดีที่ขาดประสิทธิภาพได้แสดงออกอย่างเป็นรูปธรรมจากผลสำเร็จของการบังคับคดีที่มียานบังคับคดีค้างค้ำที่สูง ประกอบกับเมื่อมีงานบังคับคดีใหม่เข้ามาจะมีงานบังคับคดีสะสมมากขึ้นในลักษณะพอกหางหมูต่อเนื่องมากขึ้นเรื่อยๆมานับตั้งแต่ปี 2540 จนถึงปัจจุบัน (กรมบังคับคดี, 2559) ซึ่งเห็น

ได้ว่าปัญหาประสิทธิภาพในการบังคับคดียังไม่ได้ถูกแก้ไขให้เสร็จสิ้น การบังคับคดีที่มีประสิทธิภาพนั้น คู่ความควรสามารถมีมาตรการเพื่อให้มีการบังคับตามคำพิพากษาที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ซึ่งรวมถึง จำนวนเงินที่ได้รับจากการพิพากษา ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ ผลการวิจัยพบว่ากฎหมายบังคับคดียังมิได้มีการพัฒนาประสิทธิภาพในการบังคับคดีแพ่งให้เหมาะสม โดยพบปัญหาในการวิจัย คือ

ประการแรก เรื่องการบังคับคดีขาดประสิทธิภาพการศึกษาพบว่าวัตถุประสงค์ของการบังคับคดี นั้นเป็นเรื่องสำคัญที่ควรจะต้องระบุให้ชัดเจน เพื่อให้วัตถุประสงค์นี้มีภาระผูกพัน ศาล พนักงานบังคับคดี ดำเนินการบังคับคดีไปตามแนวทางการบังคับดังกล่าว ถือเป็นสัญญาประชาคม ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มิได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ การดำเนินการยังคงเป็นการดำเนินการเพื่อให้ ถูกต้องตามกฎหมาย เนื่องจากเรื่องสังคมและเศรษฐกิจก็เป็นเรื่องสำคัญ จึงทำให้ประเทศต่างๆมีการขยาย วัตถุประสงค์ของการบังคับคดีไม่ได้จำกัดแค่เพียงการดำเนินการให้ถูกกฎหมายเท่านั้น ยังรวมถึงจะต้อง ดำเนินการให้มีประสิทธิภาพอีกด้วย และพัฒนาบังคับคดีให้เป็นวิธีพิจารณาแบบเอกชนนิยม ที่เป็น สวัสดิการของรัฐและรัฐมีหน้าที่จะต้องดำเนินการให้การบังคับคดีสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ มิใช่การ ปลดปล่อยให้เป็นหน้าที่ของคู่ความขนานขวายดำเนินการกันเอง เมื่อพิจารณาประเทศไทยมีการดำเนินการบังคับ คดีที่ให้เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาเป็นผู้ดำเนินการร้องขอและดำเนินการเองเพื่อส่งให้เจ้าพนักงานบังคับคดีหรือ ศาลได้พิจารณา พนักงานบังคับคดีหรือศาลจะดำเนินการตามกฎหมาย ระเบียบ ด้วยความรัดกุม มีขั้นตอน มาก อันทำให้การบังคับคดีอาจไม่สำเร็จ หรือ การบังคับคดีล่าช้าออก การบังคับคดีมิได้มีการดำเนินเชิงรุก เพื่อให้การบังคับคดีสำเร็จ และยังพบว่าเจ้าพนักงานบังคับคดียังมีทัศนคติและแนวทางการดำเนินการที่เป็น แบบราชการ พิจารณาและออกคำสั่งที่คำนึงระเบียบภายในและความรับผิดชอบของตน โดยมีฐานะเป็นเพียง ผู้ช่วยศาล มิได้มีเป็นเจ้าพนักงานที่ใช้อำนาจการวินิจฉัยและมีคำสั่งอย่างอิสระที่มีอำนาจตามกฎหมายที่ กำหนด อันเป็นผู้มีลักษณะเป็นผู้ใช้อำนาจกึ่งตุลาการ อีกทั้งเมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีเป็นข้าราชการที่มี อัตรากำลังพลตามระเบียบราชการ จึงมีปัญหาค่าตอบแทนที่ไม่เหมาะสมกับความรับผิดชอบ และปัญหา เรื่องภาระงานเกินกว่าอัตราจ้างของเจ้าพนักงานบังคับคดีอย่างมากอีกด้วย ซึ่งกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ไม่ได้เปิดช่องให้สามารถมีเจ้าพนักงานบังคับวิชาชีพ (เอกชน) อันจะต่างกับในต่างประเทศที่เจ้าพนักงาน วิชาชีพ (เอกชน) ดำเนินการบังคับคดีร่วมกับเจ้าพนักงานที่เป็นเจ้าหน้าที่รัฐ รวมถึงมีการควบคุมกำกับดูแล โดยในต่างประเทศมีแนวโน้มที่ระบบราชการจะเล็กลง เจ้าพนักงานบังคับคดีที่เป็นเจ้าหน้าที่รัฐจะน้อยลง จะถูกแทนที่โดยเจ้าพนักงานบังคับคดีเอกชน ที่มีการควบคุมด้วยหน่วยงานหรือสมาคมวิชาชีพ เพื่อให้เจ้า พนักงานบังคับคดีจะต้องมีระดับความสามารถ เช่นเดียวกับ ผู้พิพากษา และทนายความ โดยได้กำหนด มาตรฐาน the CEPEJ European Standards on execution กำหนดมาตรฐานของพนักงานบังคับคดีไว้หลาย ประการ เช่น จะต้องมียศกรวิชาชีพที่ควบคุม, มีความรู้ทางกฎหมาย กฎระเบียบ, มีศีลธรรม, รักษาความลับ ในการบังคับคดี, ดำเนินการบังคับคดีภายในระยะเวลาที่เหมาะสม เป็นต้น เพื่อให้การดำเนินการของเจ้า พนักงานบังคับคดีเอกชนเป็นไปโดยสุจริตและมีประสิทธิภาพ (The European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ), 2009, p. 1-11) อีกปัญหาที่ส่วนคือกฎหมายในการบังคับคดีของประเทศไทยยังไม่

สามารถบังคับได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เนื่องจากลูกหนี้ตามคำพิพากษาโดยธรรมชาติย่อมเพิกเฉย ไม่ให้ความร่วมมือในการบังคับคดี เมื่อยังไม่มีบทบังคับหรือบทลงโทษที่เหมาะสม ซึ่งในกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มีบทลงโทษลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่ไม่ปฏิบัติตามคำพิพากษาเพียงบางเรื่อง เช่น ในกรณีการขับไล่, รื้อถอน ให้กระทำหรืองดเว้นการกระทำ ที่เจ้าพนักงานบังคับคดีสามารถรายงานต่อศาลเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งจับกุมหรือกักขังลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือ บังคับได้ แต่ในกรณีเป็นหนี้เงิน ที่กฎหมายยังไม่มีบทบังคับกับลูกหนี้ตามคำพิพากษา แม้จะให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาที่อาจขอต่อศาลให้เรียกลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือบุคคลอื่นมาไต่สวน หรือส่งเอกสารหรือวัตถุพยานอันเกี่ยวกับทรัพย์สินหรือกิจการของลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้ ซึ่งหากลูกหนี้ตามคำพิพากษาดำเนินตามกฎหมายให้ถือเป็นการละเมิดอำนาจศาลได้ตามที่กำหนดในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 31(5) นั้น อย่างไรก็ตาม ใช้กฎหมายในเรื่องอำนาจศาลที่มีโทษทางอาญานั้นยังไม่เหมาะสมและมีได้เป็นวิธีการบังคับตามกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งแต่อย่างใด ที่ลงโทษจับกุมหรือกักขังเพียงเพื่อการบังคับคดีสำเร็จเท่านั้นมิได้เป็นการลงโทษทางอาญา

ประการที่สอง กฎหมายไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลและทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาอย่างมีประสิทธิภาพ และไม่ได้กำหนดหน้าที่ในการบังคับคดีให้กับลูกหนี้ตามคำพิพากษาแม้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 282 และ 283 ได้ให้อำนาจพนักงานและศาลบังคับคดีมีอำนาจค้นสถานที่ ตรวจสอบและยึดบัญชี เอกสาร จดหมาย หรือวัตถุอื่นใดอันเกี่ยวกับทรัพย์สินหรือกิจการของลูกหนี้ตามคำพิพากษามาเพื่อตรวจสอบได้ และมีอำนาจกระทำการใดๆ ตามที่จำเป็น เพื่อเปิดสถานที่ดังกล่าว รวมทั้งตู้รับรษณีย์ ตู้ หรือที่เก็บของอื่นๆ แล้วก็ตาม แต่อย่างไรก็ดี อำนาจตามมาตรา 282 และ 283 นั้นยังมีสภาพปัญหา คือ หน้าที่ในการติดตามทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษายังคงเป็นภาระของเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาและจะต้องนำเอกสาร จดหมาย หรือวัตถุอื่นใดอันเกี่ยวกับทรัพย์สินหรือกิจการของลูกหนี้ตามคำพิพากษามาตรวจสอบเอง ซึ่งทำให้ไม่สามารถได้ข้อมูลที่จำเป็นในการบังคับคดีได้ครบถ้วน นอกจากนั้นกฎหมายก็ยังไม่ครอบคลุมถึงการบังคับต่อหน่วยงานรัฐ หรือ หน่วยงานที่เก็บรักษาข้อมูลหรือทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา เช่น ข้อมูลสิทธิในที่ดินจากกรมที่ดิน หรือ ข้อมูลการเงินจากธนาคาร เป็นต้น ปัญหาอีกส่วนหนึ่งคือประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา มาตรา 277 และ 283 ยังคงเป็นเรื่องที่ต้องส่งกลับไปให้ศาล เจ้าพนักงานบังคับคดีไม่อาจกระทำตัวเอง คดีจึงต้องย้อนกลับไปให้ศาลอีก อีกทั้งลูกหนี้ตามคำพิพากษาเองเป็นผู้ทราบข้อมูลและทรัพย์สินที่จะบังคับคดีที่สุดแต่ลูกหนี้ตามคำพิพากษากลับไม่มีหน้าที่ใดๆ ที่จะให้ข้อมูลนี้เว้นแต่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาจะร้อง ปัญหาดังกล่าวทำให้เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาย่อมมีความยากลำบากที่จะบังคับคดีให้สำเร็จ รวมถึงจะเป็นการสร้างภาระให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีภาระงานที่มากขึ้น ทั้งที่ข้อมูลทรัพย์สิน โดยทรัพย์สินที่มีทะเบียน เช่น ที่ดิน หรือสิทธิต่างๆ ซึ่งเป็นข้อมูลมาโดยง่ายในเมื่อลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือรัฐเป็นผู้จัดเก็บเอง แต่ปัจจุบันกลับไม่มีกฎหมายโดยตรงที่จะเข้าถึงข้อมูล

อย่างไรก็ตาม การเข้าถึงข้อมูลทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษานี้จะต้องกระทำตามความจำเป็นให้ได้สัดส่วนและมีขอบเขตเพื่อให้วัตถุประสงค์ในการบังคับคดีบรรลุผลได้เท่านั้น

ประการที่สาม เจ้าพนักงานบังคับคดีไม่มีอำนาจออกคำสั่งเกี่ยวกับการบังคับคดีได้เองและการส่งกลับไปให้ศาลพิจารณาและมีคำสั่งอีกเมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดี เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในการบังคับคดี และมีหน้าที่และความรับผิดชอบตามกฎหมายที่ชัดเจน ฉะนั้นการดำเนินการต่างๆ ในกระบวนการบังคับคดี ก็ควรให้เจ้าพนักงานบังคับคดีก็ใช้อำนาจได้ด้วยตนเอง หากการพิจารณาคดีจะต้องนำส่งเรื่องจากเจ้าพนักงานบังคับคดีกลับไปให้ศาลพิจารณาอีก และรอคำสั่งของศาลส่งกลับมาให้เจ้าพนักงานบังคับคดีอีกครั้ง ย่อมทำให้เพิ่มกระบวนการและระยะเวลา รวมถึงค่าใช้จ่ายในการบังคับคดีให้เพิ่มขึ้น อันจะทำให้การบังคับคดีไม่คล่องตัว และเกิดความล่าช้าในที่สุด อย่างไรก็ตาม ในบางกรณีเจ้าพนักงานบังคับคดีจะไม่มีอำนาจดำเนินการเองและจะต้องให้ศาลพิจารณาและมีคำสั่ง อันมีความจำเป็น หรือ เรื่องคำสั่งที่มีผลร้ายแรงต่อบุคคลอื่น เช่น การจับ ขัง เป็นต้น

ผู้วิจัยพบว่าในแต่ละประเทศ มีความแตกต่างกันตามบริบทของประเทศนั้น ผู้วิจัยเสนอผลการศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการบังคับคดี ดังนี้

1. ผลการวิจัยในเรื่องการบังคับคดีที่มีประสิทธิภาพ

1.1 ผลการวิจัยในเรื่องวัตถุประสงค์ในการบังคับคดี

แนวคิดในการบังคับคดีแห่งได้พัฒนาโดยได้มีแนวคิดจากชาติตะวันตกเริ่มมีแนวคิดว่าการดำเนินการกระบวนการยุติธรรมถือเป็นภารกิจสำคัญของรัฐ ที่จะดำเนินการโดยคำนึงถึงกฎหมายอย่างเดียวนั้นไม่ได้ แต่จะต้องดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพด้วย สหภาพสากลของเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรม (International Union of Judicial Officer หรือ UIHJ) ให้ความสำคัญกับกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับคดี จึงมีแนวคิดในการพัฒนากระบวนการเพื่อให้คำพิพากษาของศาลสามารถบังคับได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด อันนำไปสู่การร่างประมวลข้อกำหนดเกี่ยวกับการบังคับคดีโลก (The Global Code of Enforcement) ที่กำหนดแนวทางของการบังคับคดีให้มีประสิทธิภาพ โดยเสนอแนวทางที่ครบถ้วนในทุกด้าน ไม่ว่าในเรื่องเข้าถึงข้อมูลของลูกหนี้ตามคำพิพากษา การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม รวมถึงวิธีการ มาตรฐาน และการควบคุมเจ้าพนักงานบังคับคดี ส่วนประเทศที่เป็นสมาชิกของสหภาพยุโรป (EU) ได้มีแนวคิดว่า เดิมทีการบังคับคดีเป็นการดำเนินการเพื่อให้คู่ความได้รับการเยียวยาเท่านั้น แต่หากพิจารณาในทางเศรษฐศาสตร์ด้วย จะพบว่า การบังคับคดีเป็นต้นทุนอย่างหนึ่งของระบบเศรษฐกิจด้วย ที่จะกระทบต่องบประมาณของรัฐ, สิ่งแวดล้อม, ทรัพยากร รวมถึงการเสียโอกาสในทางธุรกิจไป รวมถึงประสิทธิภาพในการบังคับคดีแห่งด้วย ได้มีการเปลี่ยนแปลงแนวคิดดั้งเดิมของวิธีพิจารณาความแพ่ง จากวิธีพิจารณาแบบเอกชนนิยม เปลี่ยนสู่แนวคิดแบบรัฐสวัสดิการ ซึ่งมองว่ารัฐมีหน้าที่ดูแลสวัสดิการของประชาชน ซึ่งรวมถึงการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม เป็นผลให้รัฐจะต้องกำหนดนโยบาย และบัญญัติกฎหมายให้บรรลุผลนี้ด้วย ไม่ใช่ทางด้านกฎหมายอย่างเดียวเหมือนที่ผ่านมา และมีกระบวนการที่คู่ความต้องชวนขวายเอง ในต่างประเทศให้ความสำคัญในเรื่องประสิทธิภาพการบังคับคดีทางแพ่งเช่นเดียวกัน

โดยประสิทธิภาพของการบังคับคดีนั้น ถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการยุติธรรมที่เป็นส่วนสำคัญที่จะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมาย ในหลายประเทศได้ระบุวัตถุประสงค์ของการบังคับคดีที่นอกจากจะต้องดำเนินการอย่างยุติธรรมตามกฎหมายแล้ว ยังมีวัตถุประสงค์ในเรื่องประสิทธิภาพของการบังคับคดีด้วย บทนำของกฎหมายบังคับคดีแห่งประเทศอังกฤษ (Tribunals, Courts and Enforcement Act 2007 Introductory) ได้มีบทบัญญัติ ให้การบังคับคดีจะต้องทำให้การจัดการหนี้และการบรรเทาหนี้ให้ดีขึ้น รวมถึง กำหนดให้การดำเนินการของเจ้าพนักงานบังคับคดีในเรื่องการขายทรัพย์สินนั้นจะต้องดำเนินการให้ได้ราคาที่ดีที่สุด (Best price) (Tribunals, Courts and Enforcement Act 2007 Schedule 12 section 37) หรือกฎหมายบังคับคดีแห่งของสาธารณรัฐฝรั่งเศสที่กำหนดให้ เจ้าหนี้ตามคำพิพากษามีทางเลือกของมาตรการเพื่อให้แน่ใจว่าการดำเนินการหรือข้อเรียกร้องของเขามีประสิทธิภาพ โดยมาตรการเหล่านี้ไม่เกินไปเกินสิ่งที่เป็นเพื่อให้ได้การชำระเงินที่ถูกหนี้ตามคำพิพากษาที่มีภาระผูกพัน (Code des Procédures Civiles d'Exécution L111-7)

1.2 ผลการวิจัยในเรื่องสถานะของเจ้าพนักงานบังคับคดี

เนื่องจากฐานะของเจ้าพนักงานบังคับคดีของประเทศไทย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 278 วรรคแรกได้บัญญัติไว้ ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจดำเนินการในฐานะเป็นเจ้าพนักงานศาลในการดำเนินการบังคับคดีให้เป็นไปตามที่ศาลได้กำหนดไว้ในหมายบังคับคดีและตามบทบัญญัติในลักษณะ 2 แห่งภาคนี้ อันเป็นแนวปฏิบัติตั้งแต่เดิมจากการที่เจ้าพนักงานบังคับคดีในอดีตเป็นเสมียนศาล จึงทำให้ทัศนคติ และการดำเนินการบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดีขาดอิสระในการใช้อำนาจและการวินิจฉัย เจ้าพนักงานไม่วินิจฉัยเองด้วยกลัวที่จะถูกฟ้องคดีหรือถูกร้องเรียน การพิจารณาหรือมีคำสั่งในการบังคับคดีอย่างจำกัด ประกอบคำสั่งของเจ้าพนักงานบังคับคดียังไม่ได้มีวัตถุประสงค์ในการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ คดีต้องกลับไปสู่การพิจารณาของศาลอีกครั้ง จึงทำให้มีขั้นตอนกระบวนการรวมถึงระยะเวลาที่ดำเนินการเพิ่มขึ้นอีก นอกจากนั้นการดำเนินการของเจ้าพนักงานบังคับคดียังเป็นในรูปแบบข้าราชการที่ไม่ได้มีความอิสระในการใช้อำนาจบังคับคดี และดำเนินการการเชิงตั้งรับที่จะรอคำสั่งจากศาลหรือคำร้องขอจากเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา จึงทำให้การบังคับคดียังมีปัญหาในเรื่องประสิทธิภาพไม่ว่าเรื่องขั้นตอนในการบังคับคดีที่มากเต็มไปด้วยระเบียบบกกัก และระยะเวลาในการบังคับคดีที่ล่าช้าอีกด้วย เมื่อเทียบกับการบังคับคดีของสาธารณรัฐฝรั่งเศสจะเห็นว่ามีกรให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในลักษณะเป็นเจ้าพนักงานบังคับคดีวิชาชีพ มีกฎหมายวิชาชีพ และองค์กรวิชาชีพกำกับดูแล ที่ไม่ได้เกี่ยวกับโครงสร้างและอัตราบรรจุที่เป็นภาระที่รัฐจะต้องรับผิดชอบในฐานะเจ้าหน้าที่รัฐ นอกจากนั้นอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายกำหนดนั้นมีได้มีแค่ดำเนินการตามที่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาร้องขอ แต่จะต้องดำเนินการเพื่อให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาได้รับชำระหนี้ และถูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่เดือดร้อนเสียหายจนเกินควร

1.3 ผลการวิจัยในเรื่องสภาพบังคับของกฎหมายบังคับคดี

กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ยังไม่มีบททั่วไปในการลงโทษบุคคลที่ขัดคำสั่งเจ้าพนักงานบังคับคดี หรือกระทำการที่มีให้การบังคับคดีสำเร็จ แต่จะมีเพียงบทลงโทษลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่ไม่ปฏิบัติตามคำพิพากษาเพียงบางเรื่อง เช่น ในกรณีการขับไล่, รื้อถอน ให้กระทำการหรืองดเว้นการกระทำที่เจ้าพนักงานบังคับคดีสามารถรายงานต่อศาลเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งจับกุมหรือกักขังลูกหนี้ตามคำพิพากษา หรือ บริวารได้ หรือการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาลกรณีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 277 ซึ่งหากลูกหนี้ตามคำพิพากษาขัดขึ้นตามกฎหมายให้ถือเป็นการละเมิดอำนาจศาลได้ อย่างไรก็ตาม ใช้กฎหมายในเรื่องอำนาจศาลที่มีโทษทางอาญานั้น หากยังไม่มีผลตรงกับแนวคิดและการดำเนินการบังคับคดีแพ่ง เมื่อพิจารณาการบังคับของต่างประเทศจะ มีการบังคับในลักษณะการป้องกันอุปสรรคในการบังคับคดีเป็นหลักทั่วไป โดยให้อำนาจศาลมีคำสั่งจับกุมหรือกักขังที่มีใช้การลงโทษทางอาญา แต่เป็นการกระทำเพื่อให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้ยุติการฝ่าฝืนการบังคับคดี รวมถึงการให้ชดเชยค่าเสียหายเชิงลงโทษด้วย เช่น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาคบังคับคดี ของสาธารณรัฐฝรั่งเศส มีหมวดที่กำหนดเรื่องการป้องกันอุปสรรคในการดำเนินการ (La prevention des difficultes d'execution) ไว้โดยเฉพาะ ได้กำหนดให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาและบุคคลที่สามต้องไม่ขัดขวางการดำเนินการที่เพื่อการบังคับใช้กฎหมาย และบุคคลที่สามต้องให้ความช่วยเหลือในการบังคับคดีเมื่อจำเป็นตามกฎหมาย หากลูกหนี้ตามคำพิพากษา หรือบุคคลภายนอกที่หลีกเลี่ยงภาระหน้าที่เหล่านี้โดยไม่มีเหตุผลอันชอบธรรม ผู้พิพากษาบังคับคดีจะมีคำสั่งให้บังคับให้ปฏิบัติตาม หากจำเป็นอาจมีคำสั่งลงโทษโดยให้จ่ายค่าเสียหายด้วยการขัดขึ้นคำสั่งนั้นก็ได้ หรือกฎหมายการบังคับคดีของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มิได้มีการดำเนินการลงโทษในทางอาญา แต่ก็มีลักษณะการลงโทษทางวิธีพิจารณาความแพ่งโดยเฉพาะที่บังคับเด็ดขาด หากมีการต่อต้าน, ขัดขวาง, ขัดคำสั่ง หรือขัดขึ้นการบังคับคดีของลูกหนี้ตามคำพิพากษาในหน้าที่เป็นเรื่องชำระหนี้ที่ไม่อาจจะให้บุคคลที่สามดำเนินการได้ ถ้าเป็นการกระทำโดยเจตนาของลูกหนี้ตามคำพิพากษา ให้ศาลที่ดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลชั้นต้นโดยคำร้องของเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาสั่งให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาชำระค่าปรับ หรือออกคำสั่งกักขังบังคับในกรณีที่ไม้อาจดำเนินการบังคับได้ได้มาซึ่งค่าปรับ ห้ามกำหนดค่าปรับแต่ละกรณีเกิน 25,000 ยูโร โดยนำบทกฎหมายในลักษณะที่ถือว่าด้วยการกักขังมาใช้บังคับโดยอนุโลม (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มาตรา 888) อย่างไรก็ตาม การขังก็ยังคงไม่เคร่งครัดแบบการดำเนินคดีกับอาชญากรในคดีอาญา แต่เป็นการทำก็เพื่อให้การดำเนินการบังคับคดีสำเร็จ ดังเช่นการที่หากลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้ยุติการคำลูกหนี้ตามคำพิพากษาขัดคำสั่ง หรือขัดขึ้นการบังคับคดี ก็จะไม่มีความจำเป็นในการกักขังลูกหนี้ตามคำพิพากษาต่อไป

2. ผลการวิจัยในเรื่องการเข้าถึงข้อมูลของลูกหนี้ตามคำพิพากษา

จากการวิจัยพบว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 277 ได้บัญญัติว่า เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาอาจขอให้ศาลได้สวนเกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา โดยการพิจารณาเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาจะต้องร้องต่อศาลเพื่อให้ศาลพิจารณาและมีการได้สวนก่อนว่ามีเหตุสมควรตามกฎหมายหรือไม่ หากศาลพิจารณาแล้วว่ามีเหตุสมควรจึงจะมีคำสั่งให้บุคคลนั้นๆ ส่งเอกสารหรือวัตถุพยาน

ซึ่งอยู่ในความยึดถือหรืออำนาจของผู้นั้นอันเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา นั้นถือเป็นวิธีการตามกฎหมายอย่างหนึ่งที่สามารถจะทำให้เข้าถึงข้อมูลของลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้ อย่างไรก็ตาม ในวิธีการนี้จะเป็นการการนำคดีที่ศาลพิพากษาแล้วส่งกลับไปให้ศาลพิจารณาอีกที่ ประกอบกับขั้นตอนที่จะต้องยื่นคำขอต่อศาล จะต้องไต่สวน จึงจะมีคำสั่งจากศาลต่อบุคคลดังกล่าว นั้น มีขั้นตอนมากและใช้ระยะเวลา ยาวนาน ทำให้ไม่สามารถทราบข้อมูลลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้รวดเร็ว ประกอบในมาตรา 277 นี้ ก็ถือเป็นภาระของเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาต่อไป ทั้งที่เจ้าหนี้ได้รับคำพิพากษาแล้ว ทำให้การได้เข้าถึงข้อมูลของลูกหนี้ตามคำพิพากษาเป็นการยากลำบากและใช้ระยะเวลา มาก ส่งผลให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษามีอาจได้รับการเยียวยาตามคำพิพากษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในต่างประเทศในเรื่องการเข้าถึงข้อมูลของลูกหนี้ตามคำพิพากษานั้น ถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะ ทำให้การบังคับคดีสำเร็จได้ โดยกฎหมายของสาธารณรัฐฝรั่งเศสนั้นกำหนดให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีส่วน ในการดำเนินการและการรวบรวมหนี้ด้วย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการติดตามทรัพย์สินหรือค้นหารวบรวมข้อมูล ทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาด้วย มิใช่เป็นหน้าที่ของเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาแต่ฝ่ายเดียว และ กฎหมายได้ให้อำนาจบังคับในการรวบรวมข้อมูลดังกล่าว โดยการแจ้งคำถามโดยตรงกับหน่วยงานและ บริษัท ที่ควบคุมโดยรัฐภูมิภาคหรือหน่วยงานซึ่งจะต้องรักษาข้อมูล ให้ส่งข้อมูลให้แก่เจ้าพนักงานบังคับคดี ได้แก่ สถานะทางแพ่งของลูกหนี้ตามคำพิพากษา, ที่อยู่ของลูกหนี้ตามคำพิพากษา, ระบุตัวตนและที่อยู่ของ นายจ้างของลูกหนี้ตามคำพิพากษา และสินทรัพย์, อสังหาริมทรัพย์ และเจ้าพนักงานบังคับคดีสามารถบังคับ ได้โดยตรงสามารถซักถาม "ข้อมูลบัญชีธนาคาร" กับธนาคาร อีกทั้งเจ้าพนักงานบังคับคดียังมีอำนาจตั้ง คำถามกับระบบทะเบียนรถยนต์ทางอิเล็กทรอนิกส์ (SIV) ส่วนข้อมูลเกี่ยวกับที่ดิน เจ้าพนักงานบังคับคดี สามารถสอบถาม ต่อฝ่ายทะเบียนที่ดิน (DRSU) โดยอำนาจที่ใช้ในการบังคับคดีข้างต้นที่จะบังคับใช้กับ บริษัทเอกชน หน่วยงานของรัฐ รวมถึงหน่วยงานที่ควบคุมโดยรัฐแล้ว ยังรวมถึง ธนาคารและสถาบัน การเงิน สถานประกอบการที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายให้เก็บบัญชีเงินฝากจะต้องแจ้งให้เจ้าพนักงาน บังคับคดีทราบข้อมูลของบัญชีหนึ่งหรือหลายบัญชีร่วมกันหรือบัญชีรวมเปิดในนามของลูกหนี้ตาม คำพิพากษา ตลอดจนสถานที่ที่เก็บบัญชีไว้ หรือสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีมีกระบวนการในการ ดำเนินการได้มาซึ่งคำรับรองของลูกหนี้ตามคำพิพากษา จะดำเนินการโดยเจ้าพนักงานบังคับคดี โดยกำหนดให้เจ้าพนักงานบังคับคดีต้องเป็นธุระในการเรียกลูกหนี้ตามคำพิพากษามาในวันนัด ตามเงื่อนไข ของ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 807 โดยการทำการรับรองนี้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาต้อง ทำซ้ำได้ภายในสามปีนับแต่วันที่ได้ทำการรับรองครั้งแรก หากเชื่อได้ว่าลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้รับ ทรัพย์สินมาในภายหลัง หรือในกรณีที่การจ้างของลูกหนี้ตามคำพิพากษายุติ กรณีหากเป็นการยึดทรัพย์สินที่ เป็นสังหาริมทรัพย์ หากไม่พบสังหาริมทรัพย์ ก็อาจมีคำสั่งให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษามีหน้าที่ต้องรับรองเป็น ทางการ โดยระบุไว้ในรายงานการบังคับคดีว่า ตนไม่ได้ครอบครองทรัพย์สิน หรือ ไม่ทราบว่าทรัพย์สินนั้นอยู่ที่

ไหนด ซึ่งหากลูกหนี้ตามคำพิพากษาเพิกเฉยศาลก็อาจมีคำสั่งขังได้ ซึ่งการให้การเปิดเผยข้อมูลและทรัพย์สินนั้นเป็นของลูกหนี้ตามคำพิพากษาย่อมเป็นกระบวนการที่ตรงสู่แหล่งข้อมูลคือลูกหนี้ตามคำพิพากษาเอง เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาและพนักงานบังคับคดีมีต้องค้นหา ทำให้การบังคับคดีมีประสิทธิภาพขึ้น หรือกฎหมายของประเทศอังกฤษบัญญัติเรื่องการเข้าถึงข้อมูลของลูกหนี้ตามคำพิพากษาไว้อย่างชัดเจน ในหมวดการขอและคำสั่งเกี่ยวกับข้อมูล (Information requests and orders) ตามพระราชบัญญัติการบังคับคดีของศาล ซึ่งกระบวนการนี้ศาลจะเป็นผู้มีคำสั่งดังกล่าว โดยผู้เป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาของศาลจะยื่นคำขอให้ได้ข้อมูลที่ใช้ดำเนินการอย่างเหมาะสมเพื่อจะเยียวยาหนี้ตามคำพิพากษา ในส่วนกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งของประเทศสหรัฐอเมริกา อนุญาตศาลมีอำนาจให้เข้าถึงข้อมูลของลูกหนี้ตามคำพิพากษาเพื่อช่วยบังคับคดีได้สำเร็จ รวมถึงการได้ข้อมูลจากบุคคลที่สาม ไม่ว่าจะเป็นสถาบันการเงินหรือธนาคาร ซึ่งการให้ข้อมูลนี้โดยทั่วไปจะเป็นการค้นหาจากลูกหนี้ตามคำพิพากษาให้ฝ่ายตรงข้ามคือเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา โดยศาลมีดุลยพินิจที่จะสั่งเป็นอย่างใด ก็เป็นไปตามความจำเป็นเพื่อการบังคับคดี คำสั่งของศาลจะเป็นเพื่อประโยชน์ในการบังคับคดี จึงเป็นในรูปคำสั่งให้มาไต่สวน, ให้ส่งเอกสาร, ให้จัดทำรายงาน เป็นต้น

3. ผลการวิจัยในเรื่องอำนาจออกคำสั่งเกี่ยวกับการบังคับคดีได้เองของเจ้าพนักงานบังคับคดีและการส่งกลับไปให้ศาลพิจารณาและมีคำสั่ง

จากที่กล่าวไว้ในเรื่องสถานะของเจ้าพนักงานบังคับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 278 วรรคแรก ได้บัญญัติไว้ ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีเป็นเจ้าหน้าที่รัฐที่ดำเนินการบังคับคดี และยังถือว่ามีฐานะเป็นเจ้าพนักงานศาลในการดำเนินการบังคับคดีให้เป็นไปตามที่ศาลได้กำหนดไว้ในหมายบังคับคดีและตามบทบัญญัติในลักษณะ 2 แห่งภาคนี้ด้วย ประกอบกับการดำเนินการเป็นแบบราชการ จึงทำการดำเนินการของเจ้าพนักงานบังคับคดีที่จะดำเนินการใดๆ จะต้องเป็นการดำเนินการจากคำสั่งศาล หรือการร้องขอจากคู่ความ เจ้าพนักงานบังคับคดีไม่สามารถดำเนินการริเริ่มในการบังคับคดีได้เอง แม้วัตถุประสงค์แท้จริงแล้วเจ้าพนักงานบังคับคดีมีหน้าที่ดำเนินการให้การบังคับคดีสำเร็จเสร็จสิ้นไป ประกอบกับเมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีเป็นผู้มีความสามารถและเป็นผู้ชำนาญการในการบังคับคดีหากเป็นกรณีทั่วไปก็ควรให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจดำเนินการได้เองโดยมีต้องส่งไปให้ศาลพิจารณาคดีเมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายของสาธารณรัฐฝรั่งเศสนั้นกำหนดให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจในการดำเนินการและการรวบรวมหนี้ด้วย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการติดตามทรัพย์สินหรือค้นหารวบรวมข้อมูลทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาด้วย และกฎหมายได้ให้อำนาจเจ้าพนักงานบังคับคดีในการรวบรวมข้อมูลดังกล่าว โดยการแจ้งคำถามโดยตรงกับหน่วยงานและ บริษัท ที่ควบคุมโดยรัฐภูมิภาหรือหน่วยงานซึ่งจะต้องรักษาข้อมูล ให้ส่งข้อมูลแก่เจ้าพนักงานบังคับคดี อีกทั้งในกฎหมายของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันนี้ได้บัญญัติไว้ในกฎหมายในเรื่องการใช้ดุลพินิจจะต้องคุ้มครองการได้รับชำระหนี้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาให้อำนาจกับเจ้าพนักงานบังคับคดีมีการพิจารณาและมีคำสั่งได้เอง คือ เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจในการยึดอายัด สั่งห้ามทรัพย์สินและอสังหาริมทรัพย์ รวมถึงการขายทอดตลาด ได้เอง รวมถึง การเรียกให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาเพื่อมาทำคำรับรองเกี่ยวกับทรัพย์สิน, เรียกเอกสาร เกี่ยวกับการบังคับคดีด้วย

สรุปผลการวิจัย

การบังคับคดีเป็นกระบวนการที่สำคัญเพราะนอกจากเป็นการดำเนินการตามกฎหมายแล้วยังเป็นการดำเนินการที่สำคัญต่อเศรษฐกิจ หากการบังคับคดีที่ไม่มีประสิทธิภาพจะส่งผลเสียให้เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา ไม่มีเงินอย่างเพียงพอที่จะใช้จ่ายประจำ ใช้จ่ายเพื่อจ้างแรงงาน ใช้จ่ายฉุกเฉิน และใช้จ่ายเพื่อการลงทุนแสวงหากำไรต่อไป ในอีกทางหนึ่งหากการบังคับคดีที่ใช้ระยะเวลาที่ยาวนานลูกหนี้ตามคำพิพากษาเองก็ได้รับผลเสียจะมีภาระดอกเบี้ยที่เพิ่มสูงขึ้นทุกวัน และยังมีทำให้มูลค่าทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่ควรขายตลาดได้ราคาที่ดีที่สุดกลับเสื่อมค่าไปโดยเฉพาะในปัจจุบันเป็นทรัพย์สินอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ หรือโทรศัพท์มือถือ อีกทั้งอาจเกิดปัญหาสังคมและปัญหาอาชญากรรมที่จะตามมาด้วย การวิจัยนี้ได้้นำแนวคิดนิติเศรษฐศาสตร์หรือเศรษฐศาสตร์มาพิจารณาพัฒนาและปรับปรุงกฎหมาย โดยแนวคิดนี้ได้วิเคราะห์ว่าด้วยกฎหมาย ที่ไม่ใช่พิจารณาการดำเนินการถูกต้องตามถ้อยคำในตัวบทกฎหมายเท่านั้น แต่ยังต้องพิจารณากฎหมายจากกรอบแนวคิดเรื่องความเป็นธรรม สังคม และควมมีคุณค่าของกฎหมายอีกด้วย

ผลการวิจัยพบว่า แนวคิดของกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในการบังคับคดีได้มีการพัฒนาต่อเนื่องร่วมกับหลักนิติเศรษฐศาสตร์ โดยได้มีการเปลี่ยนแปลงแนวคิดดั้งเดิมของวิธีพิจารณาความแพ่งจากวิธีพิจารณาแบบเอกชนนิยม เปลี่ยนสู่แนวคิดแบบรัฐสวัสดิการ ซึ่งมองว่ารัฐมีหน้าที่ดูแลสวัสดิการของประชาชน ซึ่งรวมถึงการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพด้วย เป็นผลให้รัฐจะต้องกำหนดนโยบาย และบัญญัติกฎหมายให้บรรลุผลด้วย การบังคับคดีจึงมิได้เป็นการดำเนินการของคู่ความเพียงอย่างเดียว การบังคับคดีที่มีประสิทธิภาพมีผลดีต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวม ที่เป็นกลไกสำคัญของเศรษฐกิจ และถือเป็นการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นกับระบบเศรษฐกิจด้วยทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาเอง หากพิจารณาในมุมกลับกันหากการบังคับคดีที่ขาดประสิทธิภาพย่อมส่งผลให้รัฐมีภาระต้องเข้าไปเยียวยาช่วยเหลือทั้งเจ้าหน้าที่และลูกหนี้ตามคำพิพากษาและเยียวยาเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศเอง อีกทั้งรัฐยังต้องแก้ไขปัญหาความน่าเชื่อถือต่อนักลงทุนจากต่างประเทศอีกด้วย เมื่อเทียบต้นทุนงบประมาณและบุคลากรของรัฐที่ใช้เพื่อให้การบังคับคดีมีประสิทธิภาพนั้นย่อมมีประโยชน์และคุ้มค่ากว่าต้นทุนค่าใช้จ่ายที่รัฐต้องเป็นผู้เข้ามาเยียวยาความเสียหายของเศรษฐกิจเอง นอกจากนั้นหากพิจารณาถึงต้นทุนอื่นๆ เช่น คุณภาพชีวิตของประชาชน, อาชญากรรม รวมถึงโอกาสที่เศรษฐกิจของชาติที่เสียไป ย่อมเห็นได้ชัดเจนว่ารัฐควรรับหน้าที่และลงทุนเพื่อให้การบังคับคดีบังคับคดีที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการมีกฎหมายที่สอดคล้องกับแนวคิดและนโยบายการเยียวยาความเสียหายทางเศรษฐกิจ

เมื่อพิจารณาสภาพปัญหาในปัจจุบันที่การบังคับคดียังเป็นเรื่องระหว่างคู่ความ โดยเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาดังกล่าว ค้นหา สืบหาทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาโดยไม่ได้รับการช่วยเหลือจากรัฐ

คณิน วงศ์ใหญ่ จรัส เล็งวิทยา และสมเกียรติ วรปัญญาอนันต์

เท่าที่ควร อีกทั้งการบังคับคดียังเป็นกระบวนการแบบระบบราชการที่มีขั้นตอนและการตรวจสอบที่ล่าช้า ส่งผลทำให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก จึงถือเป็นภาระกิจของรัฐที่สำคัญและจำเป็นที่รัฐจะต้องพัฒนาการบังคับคดีให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

การพิจารณาประสิทธิภาพของการบังคับคดีในหลักสากลจึงมีการพิจารณาที่เป็นรูปธรรม โดยมีตัวชี้วัดในเรื่อง 3 คือ 1) ระยะเวลาในการดำเนินการบังคับคดี 2) ค่าใช้จ่ายในการบังคับคดี 3) มีวิธีการที่มีปัจจัยที่สำคัญให้การบังคับคดีเกิดประสิทธิผล เช่น วิธีการเข้าถึงข้อมูลของลูกหนี้ตามคำพิพากษา, วิธีการกำหนดราคาประเมินทรัพย์สินให้ถูกต้องที่สุด, มีระบบการขายทอดตลาดออนไลน์ (E-Auction), มีระบบการเงินที่ยืดหยุ่นและสะดวก, การเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงาน (Big Data) เป็นต้น รวมถึงมีวิธีการที่จะเพิ่มคุณภาพของเจ้าพนักงานบังคับคดีด้วย โดยพิจารณาจากการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมให้ได้ตามมาตรฐาน โดยเก็บสถิติการผิดพลาดหรือสถิติข้อร้องเรียน และการวัดความสามารถด้านกฎหมายด้านภาษาต่างประเทศ เป็นต้น

จากข้อมูลพบว่าการบังคับคดีแพ่งในประเทศไทยที่ยังไม่อาจจะดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีปัญหาการบังคับคดีไม่สำเร็จและปัญหาใช้ระยะเวลาในการบังคับคดีที่ยาวนานเกิดขึ้นและสะสมต่อเนื่องมาหลายทศวรรษ แม้จะมีการแก้ไขปัญหาด้วยการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายต่อเนื่องมาหลายครั้ง แต่การบังคับคดียังเป็นเรื่องของคู่ความที่จะต้องดำเนินการเองมิได้เป็นสวัสดิการของรัฐ การดำเนินการมีขั้นตอนมากในแบบราชการประกอบกับยังไม่มีวิธีการหรือเครื่องมือที่จะขับเคลื่อนให้การบังคับคดีมีประสิทธิภาพได้

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทราบข้อเสนอแนะจากการวิจัย โดยผู้วิจัยขอเสนอข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเรื่องวัตถุประสงค์ของการบังคับคดี

เพื่อให้เป็นสัญญาภาระผูกพัน ศาล พนักงานบังคับคดี ให้ดำเนินการบังคับคดีไปตามแนวทางการบังคับคดีที่มีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงเสนอให้มีการบัญญัติ วัตถุประสงค์ของการบังคับคดีโดยแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง โดยบัญญัติให้ “วัตถุประสงค์ของการบังคับคดี คือ การมีมาตรการและการดำเนินการใดๆตามกฎหมาย เพื่อให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ตามคำพิพากษาหรือคำสั่งอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมาตรการและการดำเนินการเหล่านี้ไม่เป็นภาระต่อลูกหนี้ตามคำพิพากษาจนเกินสมควร” ซึ่งเมื่อการบังคับคดีมีวัตถุประสงค์ที่จะดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องเยียวยาความเสียหายทางเศรษฐกิจ ย่อมจะส่งผลดีต่อสภาพเศรษฐกิจสังคมของประเทศต่อไป ผู้วิจัยจึงเสนอแนะให้เพิ่มเติมวัตถุประสงค์ที่ได้เสนอข้างต้นเป็น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 276/1

2 ข้อเสนอแนะเรื่องสถานะของเจ้าพนักงานบังคับคดี

สถานะของเจ้าพนักงานบังคับคดีนั้น มีความสำคัญเนื่องจากหากมีการพัฒนากฎหมาย แต่หากเจ้าพนักงานบังคับคดียังไม่มีสถานะ ศักดิ์ศรี หน้าที่และความรับผิดชอบในการบังคับคดีที่เหมาะสมอันเป็น

ปัจจัยสำคัญที่จะขับเคลื่อนกฎหมายแล้ว ก็จะไม่มีส่วนที่นำกฎหมายไปดำเนินการให้การบังคับคดีมีประสิทธิภาพได้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอให้แก่กฎหมาย ดังนี้

2.1 ข้อเสนอให้แก่เรื่องสถานะของเจ้าพนักงานบังคับคดี

เนื่องด้วย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 278 วรรคแรกกำหนดให้เจ้าพนักงานบังคับคดีเป็นข้าราชการสังกัดกรมบังคับคดีแล้ว ยังเป็นเจ้าพนักงานศาลหรือเสมียนศาล การดำเนินการของเจ้าพนักงานบังคับคดีจึงเป็นการส่วนช่วยเหลือหรือสนับสนุนโดยเป็นไปในเรื่องธุรการให้ศาล มิได้เป็นเจ้าหน้าที่กึ่งตุลาการที่มีอิสระในการพิจารณาทำสิ่งเกี่ยวกับการบังคับคดี จึงทำให้การทัศนคติและใช้อำนาจของเจ้าพนักงานบังคับคดี ไม่สามารถใช้อำนาจเพื่อให้การบังคับคดีมีประสิทธิภาพได้ ผู้วิจัยจึงเสนอให้แก่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 278 โดยให้ตัดคำว่า “ในฐานะเป็นเจ้าพนักงานศาล” ออก ซึ่งจะมีผลให้ทัศนคติและการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานบังคับคดี จะเป็นเจ้าพนักงานที่มีอำนาจกึ่งตุลาการ มีอำนาจอิสระในการบังคับคดี หากเปลี่ยนสถานะเจ้าพนักงานได้ตามแนวคิดนี้ย่อมทำให้การบังคับคดีมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.2 ข้อเสนอให้มีเจ้าพนักงานเอกชนวิชาชีพ

เพื่อส่งเสริมด้วยสภาวิชาชีพ และการแข่งขันการพัฒนาต่อไป รวมถึงการแก้ปัญหาเรื่องอัตราค่าจ้างที่ไม่เหมาะสมกับภาระงานในระบบราชการที่จะส่งผลให้ประสิทธิภาพของการบังคับคดีดีขึ้น จึงควรมีเจ้าพนักงานเอกชนวิชาชีพ ผู้วิจัยจึงเสนอให้เพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในบทส่วนวิเคราะห์ศัพท์ (14) ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีรวมถึงเจ้าพนักงานเอกชนวิชาชีพด้วย

3. ข้อเสนอเรื่องการเข้าถึงข้อมูลของลูกหนี้ตามคำพิพากษา

แม้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 277 จะมีการขอให้ศาลไต่สวนเกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาแล้วก็ตามแต่ การร้องขอต่อศาลดังกล่าวยังคงเป็นภาระของเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา อีกทั้งยังต้องกลับไปดำเนินการที่ศาลและมีขั้นตอนของการหมายเรียก การไต่สวนที่ไม่สามารถดำเนินการให้รวดเร็วได้ ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอ 2 ประการ ดังนี้

3.1 ข้อเสนอให้เป็นหน้าที่ของลูกหนี้ตามคำพิพากษาในการให้ข้อมูล

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ในปัจจุบันไม่มีการกำหนดหน้าที่ของลูกหนี้ตามคำพิพากษา ที่จะทำให้การบังคับคดีสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพได้ อันไม่เป็นภาระกับลูกหนี้ตามคำพิพากษาเกินความจำเป็น โดยเฉพาะให้เรื่องข้อมูลของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาทราบและรู้ดีที่สุด ผู้วิจัยจึงเสนอให้การทำคำสั่งนี้โดยให้ศาลเป็นผู้ทำคำสั่งมาพร้อมกับพิพากษามาพร้อมในหมายบังคับคดี ซึ่งการดำเนินการนี้จะต้อง โดยแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 273 ให้ศาลกำหนดให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษามีหน้าที่รับรองทรัพย์สินของตนในคำบังคับเลข โดยจัดทำบัญชีทรัพย์สิน

ณิน วงศ์ใหญ่ จรัส เล็งวิทยา และสมเกียรติ วรปัญญาอนันต์

ของตน และต้องรายงานการโอนทรัพย์สินของตนย้อนหลังสองปีจนถึงวันที่ได้รับคำบังคับ รวมถึงระบุสิทธิเรียกร้องที่ตนมีพร้อมเหตุแห่งสิทธิและหลักฐานด้วย ต่อเจ้าพนักงานบังคับคดี ภายใน 1 เดือนนับตั้งแต่วันที่ทราบคำบังคับ

3.2 เสนอให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจเข้าถึงข้อมูล

ผู้วิจัยเสนอให้แก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 277 ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีคำสั่งให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษามีหน้าที่รับรองทรัพย์สินของตน และจัดทำบัญชีทรัพย์สินของตนเอง ได้ โดยเจ้าพนักงานบังคับคดีเองมีต้องให้ศาลเป็นคำสั่ง และกรณีข้อมูลและทรัพย์สินอยู่กับหน่วยงานรัฐ โดยเฉพาะทรัพย์สินที่มีทะเบียน เช่น ที่ดิน หรือสิทธิต่างๆ ซึ่งสามารถได้มาโดยง่ายในเมื่อที่รัฐเป็นผู้จัดเก็บเอง และอาจเปิดเผยเพื่อประสิทธิภาพในการบังคับคดีได้ทันที ผู้วิจัยจึงเสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 277/1 ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจเรียกข้อมูลหรือเอกสารจากหน่วยงานรัฐได้เองอีกด้วย

4. ข้อเสนอเรื่องเจ้าพนักงานบังคับคดีไม่มีอำนาจออกคำสั่งเกี่ยวกับการบังคับคดีได้เอง และการกำหนดเงื่อนไขส่งกลับไปให้ศาลพิจารณาและมีคำสั่ง ผู้วิจัยมีข้อเสนอ 2 ประการดังนี้

4.1 ข้อเสนอให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจในเรื่องการติดตามทรัพย์สินหรือค้นหารวบรวมข้อมูลทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้เอง

ผู้วิจัยขอเสนอให้แก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 277 ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีจะสามารถเรียกลูกหนี้ตามคำพิพากษา และบุคคลอื่นที่เชื่อว่าอยู่ในฐานะที่จะให้ถ้อยคำอันจะเป็นประโยชน์มาชี้แจงเรื่องกิจการหรือทรัพย์สินได้เองโดยมีต้องส่งเรื่องกลับไปพิจารณาคดีที่ศาลอีก

4.2 ข้อเสนอให้จำกัดการส่งกลับไปให้ศาลพิจารณาและมีคำสั่งในชั้นบังคับคดี

ผู้วิจัยจึงได้นำแนวทางดังกล่าว โดยกำหนดเรื่องขอโต้แย้งการบังคับคดีมีเงื่อนไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 295 วรรค 5 ดังนี้

1) ให้ผู้ร้องต้องแสดงพยานหลักฐานว่าคำร้องมีมูลมาพร้อมคำร้อง

2) ให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยจากพยานหลักฐาน หรือ ข้อกฎหมายได้โดยไม่ต้องไต่สวน

3) ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ยื่นคำร้องวางเงินหรือหาประกันต่อศาลในกรณีที่การพิจารณาคำร้องทำให้การพิจารณาคดีชักช้า

5. ข้อเสนอเรื่องสภาพบังคับของกฎหมายบังคับคดีโดยนำการจับกุมและกักขังเพื่อให้การบังคับคดีสำเร็จ

ผู้วิจัยจึงได้นำเรื่องการขอให้ศาลสั่งจับกุมและกักขัง ลูกหนี้ตามคำพิพากษา ที่จงใจขัดขืนไม่ปฏิบัติตามคำบังคับ และไม่มีวิธีการบังคับอื่นใดที่เจ้าหนี้ ในกรณีคำพิพากษาให้ขับไล่ของประมวลกฎหมายแพ่งวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 361 และ 362 มาเป็นแบบอย่างในการแก้ไขในเฉพาะส่วนที่สอดคล้องกัน โดยเปลี่ยนแปลงเนื้อหาของกฎหมายให้เป็นเรื่องการจับ ขัง กรณีมีลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือบุคคลอื่นที่เชื่อว่าอยู่ในฐานะที่จะให้ถ้อยคำอันจะเป็นประโยชน์หรือบุคคลอื่นที่เชื่อว่ามีเอกสารหรือวัตถุ

ซึ่งอยู่ในความยึดถือหรืออำนาจของผู้อื่นเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่ได้ตั้งใจไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานบังคับคดีตามประมวลกฎหมายแพ่งวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 277 โดยไม่มาตามหมายเรียก หรือไม่ส่งเอกสารหรือวัตถุซึ่งอยู่ในความยึดถือ ผู้วิจัยจึงเสนอให้เพิ่มเติม เป็น ประมวลกฎหมายแพ่งวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 361/1 ในเรื่องการขอให้ศาลออกหมายจับ กักขัง และเสนอให้เพิ่มเติมเป็นประมวลกฎหมายแพ่งวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 362/1 ในเรื่องการปฏิบัติการเมื่อได้จับหรือกักขังแล้ว

รายการอ้างอิง

- กรมบังคับคดี. (2559). *รายงานประจำปี 2559*. วันที่ค้นข้อมูล 12 พฤศจิกายน 2564, เข้าถึงได้จาก <http://www.led.go.th/Policy/stat2.asp>
- กรมบังคับคดี. (2559). *ความคืบหน้าการดำเนินการตามกรอบความยากง่ายในการประกอบธุรกิจ Ease of Doing Business*. วันที่ค้นข้อมูล 11 กุมภาพันธ์ 2559, เข้าถึงได้จาก http://www.led.go.th/doing/pdf/eodb_2.pdf
- กิตติพงษ์ กิตยารักษ์. (2544). *ยุทธศาสตร์ การปฏิรูป กระบวนการยุติธรรม ทางอาญาไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2559). *โครงการยกระดับการบังคับคดีแห่งให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล*. วันที่ค้นข้อมูล 12 พฤศจิกายน 2564, เข้าถึงได้จาก <http://www.led.go.th/articles/pdf/ontop-pang.pdf>
- คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2560). *รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการ “การศึกษาผลกระทบด้านการผลักดันทรัพย์สินต่อระบบเศรษฐกิจไทย เพื่อพัฒนาสู่การเป็นศูนย์กลาง*. วันที่ค้นข้อมูล 10 พฤศจิกายน 2564, เข้าถึงได้จาก <http://www.led.go.th/doc/asia08012560.pdf>
- สุสดี นิลสมักร. (2557). *หลักเศรษฐศาสตร์*. กรุงเทพฯ : ทริบเพิ้ล กรุ๊ป.
- รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์. (2545). *เศรษฐกิจไทยหลังวิกฤติการณ์ ปี 2540*. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์กลับไฟ.
- Code of Civil Execution Procedure (สาธารณรัฐฝรั่งเศส)*. (2012). Retrieved November 1, 2019, from https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000025024948/2021-11-29/
- European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ). (2009) *Guidelines for a Better Implementation of Existing Council of Europe’s Recommendation on Enforcement adopted by the CEPEJ at its 14th plenary meeting Strasbourg, 9 – 10 December 2009*. Retrieved November 12, 2019, from <https://rm.coe.int/16807473cd>

European Commission on the Efficiency of Justice (CEPEJ). (2020). *Report of European judicial systems 2020 based on 2018 data*. Retrieved November 1, 2019, from <https://rm.coe.int/evaluation-report-part-1-english/16809fc058>

Tribunals, Courts and Enforcement Act 2007. (ประเทศไทยอังกฤษ). (2007). Retrieved August 1, 2020, from <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2007/15/contents>

World Bank Group. (2020). *Doing Business*. Retrieved October 22, 2020, from <http://documents1.worldbank.org/curated/en/688761571934946384/pdf/Doing-Business-2020-Comparing-Business-Regulation-in-190-Economies.pdf>